

## «انگشتر بخشی» امیر مؤمنان (ع) و نزول «آیه ولایت» و پاسخ به دو پرسش

### حجت الاسلام والمسلمین محمدرضا جوهری

بیست و چهارم ذی الحجّه روز «خاتم بخشی» امیر مؤمنان امام علی (ع) است. علی بن ابی طالب (ع) پشت سر رسول خدا حضرت محمد (ص) در سال دهم هجری قمری در نماز جماعت در مسجد النبی نماز می‌گزارد، سالی آمد و تقاضای کمک کرد. حضرت علی (ع) در حال رکوع انگشتر خویش را به وی صدقه داد. آن انگشتر از غنایم جنگی بود که پیامبر (ص) به حضرت علی (ع) داده بودند. در ارتباط با این «انگشتر بخشی» آیه ۵۵ سوره مائده نازل شد و «ولایت علی» در طول «ولایت اس» و «رسول اس» به جهانبان ابلاغ گردید.

خدای سبحان در این آیه می‌فرماید: «سرپرست و ولی شما تنها خداست و پیامبر او و آنها که ایمان آورده‌اند، همان‌ها که نماز بر پا می‌دارند و در حال رکوع زکات می‌دهند.»

در این آیه، امامت و ولایت علی بن ابی طالب و اهل بیت (ع) به امت اسلامی در سراسر جهان ابلاغ گشت. در واقع این آیه گزارش یک رخداد الهی است که از سوی حضرت علی (ع) اتفاق افتاد و آن قدر بارزش و احترام بود که یک آیه پیرامون آن نازل شد. در حقیقت این جمله با جمله «علی بن ابی طالب» برابر است. مفسران شیعه و سنی و مورخان جهان اسلام به این واقعیت اشاره کرده‌اند.

گاهی می‌پرسند آیا نام علی بن ابی طالب (ع) در قرآن آمده است؟ پاسخ هم آری و هم خیر است.

بی‌شک جمله «علی بن ابی طالب» در قرآن وجود ندارد. نام علی بن ابی طالب در قرآن نیامد تا قرآن از تحریف مصون بماند و کینه توزان و حسودان و مغرضان و دشمنان علی بن ابی طالب نتوانند در آن دست ببرند. اما همین نام در واژگان دیگر به جهانبان معرفی گردید.

در این آیات حصر وجود دارد. کلمه «انما» به معنای تنها و فقط است. در این آیه با تأکید و حصر ولایت علوی در ادامه ولایت... و رسول... قرار داد. بنابراین تنها و فقط علی بن ابی طالب (ع) و امامان از نسل وی پس از پیامبر (ص) بر مردم جهان ولایت دارند.

گاهی می‌پرسند چگونه علی بن ابی طالب (ع) که تیر را از پای مبارکش پس از نبردی در حال اقامه نماز در آوردند تا درد را بر اثر تمرکز حواس و حضور قلب در نماز احساس نکنند اما در حال رکوع نماز سائل را می‌بینند و صدایش را می‌شنوند و در پی درخواست کمکش به وی انگشتر خود را صدقه می‌دهند؟!

پاسخ روشن است. «نماز» و «صدقه» دو عمل صالح الهی است و با هم تعارضی ندارند. بندگان صالح در اوج اخلاص و نیایش خویش با پروردگار در اندیشه بر آوردن حاجت نیازمندان اند. نماز و صدقه هر دو برای خداست.

در واقع حضور قلب کامل و تمرکز حواس در نماز، با صدقه به فقیر در یک مسیر و مقصد قرار دارد. از این رو همان علی (ع) که تیر را از پایش در نماز می‌کشند تا درد را احساس نکنند، سائل را می‌بینند و در اندیشه رفع احتیاج وی، انگشتر قیمتی خویش را به وی صدقه می‌دهد.

هر دو کار اخروی و با قصد قربت است. به همین دلیل این صدقه آن قدر مقام علی (ع) را بالا می‌برد که خدای سبحان آن را می‌ستاید و برایش آیه نازل می‌کند و بر اساس آن علی (ع) را در جایگاه عالی امامت و ولایت تعریف می‌نماید.

گروه معارف: آینه مستقیمي mairefat@qudsonline.ir

بیست و چهارمین روز از ماه ذی الحجّه یکی از روزهای خاص در تاریخ اسلام است، زیرا در سالهای مختلف، در این روز وقایعی رخ داده که بیش از پیش حقانیت اهل بیت (ع) بویژه جایگاه انحصاری و ممتاز امیر مومنان (ع) را معرفی و اثبات می‌کند. از این رو، در گفت و گویی با حجت الاسلام والمسلمین سیدعلی سجادی‌زاده، عضو هیات علمی دانشگاه علوم اسلامی رضوی، استاد حوزه و مولف مقالاتی همچون «سیره و سیمای پیامبر (ص) در صحیفه سجاده» درباره وقایع این روز و آثار آن گفت و گویی انجام داده‌ایم که از نظر تان می‌گذرد:

### ■ ماجرای مباحله پیامبر (ص) که در تقویم اسلام روز بیست و چهارم ذی الحجّه به آن اختصاص دارد، مربوط به چیست و چگونه در تاریخ اسلام رقم خورده است؟

– بنا بر تاریخ اسلام و تفاسیر موجود یکی از جریاناتی مطرح و مشهور ماجرای مباحله است که طی آن جمعی از مسیحیان نجران برای تحقیق درباره اسلام و آشنایی با دعوت گروهی این دین مبین، به محضر پیامبر (ص) شرفیاب شدند. مسیحیان بر اساس باور غلط از دو سه قرن پیش از اسلام بر این باور بودند که حضرت عیسی (ع) یا خدای سوم است یا فرزند خداوند! این در حالی است که مسیح (ع) خود دعوت به توحید می‌کرد یعنی مسیحیت در عین توحید به تثلیث باور داشتند و پیامبر (ص) در این باره با آنها مباحثه کردند که آیات ابتدایی تا ۶۰ سوره مبارکه آل عمران به این گفت و گوها اختصاص دارد. وقتی آنها احتجاجات پیامبر را نپذیرفتند، پیامبر (ص) فرمودند: «حکایت حضرت عیسی (ع) نزد خدا همچون حضرت آدم (ع) است، اگر آدم از خاک خلق شد، عیسی (ع) نیز فقط از مادر متولد شد.»

در این میان باید توجه داشت مسیحیت نزدیک‌ترین آیین به اسلام است و حضرت مسیح (ع) خود را مبشر ظهور پیامبر اسلام (ص) معرفی می‌کند و انجیل یعنی بشارت! پس از آن، پیامبر (ص) پیشنهاد مباحله را مطرح کردند، به عنوان سستی که وقتی حق روشن است و طرف مقابل نمی‌پذیرد یکدیگر را نفرین کنند که البته بنا بر آیه ۶۱ سوره آل عمران این پیشنهاد هم از سوی خداوند بوده؛ آنها نیز پذیرفتند.

از این رو، نزدیک مدینه به یکدیگر قرار گذاشتند. بزرگ مسیحیان گفت، اگر پیامبر (ص) همراه اصحاب آمدند، یعنی حرفشان صحیح نیست، اما اگر با نزدیکان آمدند ایشان برحق هستند. سرانجام روز مباحله که بنا بر قول مشهور ۲۴ ذی الحجّه است فرا رسید و پیامبر (ص) همراه با امیر المومنین (ع)، حضرت صدیقه (س) و امامان دوم و سوم (ع) از مدینه خارج شدند؛ بزرگ مسیحیان تا این صحنه را دیدند و گفت این گروه اگر از خدا بخواهند کوه‌ها را جا بکنند، خداوند چنین می‌کند، از این رو از پیامبر (ص) درخواست مصالحه کردند نه مباحله و نیز خواستند بر دین



## عضو هیأت علمی دانشگاه علوم اسلامی رضوی بررسی کرد رخدادهای بیست و چهارم ذی الحجّه و حقانیت اهل بیت (ع)

مخویش باقی بمانند، اما جزیه بپردازند.

■ **این ماجرا و پی بردن مسیحیان به حقانیت پیامبر اکرم (ص) و آموزه‌های اسلام از چه منظر حایز اهمیت است و چه چیز را بیش از پیش ثابت می‌کند؟**  
– در جریان مباحله مشخص شد اولاً پیامبر اکرم (ص) بر قول خود مصمم بودند و دیگر اینکه دعا اثر دارد، چه له باشد چه علیه.

در روایت است که مامون عباسی وقتی از امام هشتم (ع) پرسید: بالاترین منقبت جد شما امیر مومنان (ع) چیست؟ ایشان فرمودند: در جریان مباحله که پیامبر (ص) حضرت صدیقه و نوه‌هایشان را خواندند و امیر المومنین (ع) به عنوان جان پیامبر (ص) معرفی شدند، جایگاه والای ایشان مشخص می‌شود. این یعنی در صفات و فضایل انسانی، گویا امیر المومنین (ع) خود پیامبر (ص) و جان ایشان هستند. افزون بر این، خداوند در پایان آیه ۶۱ سوره مبارکه آل عمران این واقعه را واقعی معرفی می‌کند. در تاریخ بعدا هم سراغ داریم پیروان مکتب اهل بیت (ع) نیز برادران اهل سنت در جریان مباحثات، یکدیگر را به مباحله دعوت کرده‌اند که گاهی پذیرفته شده و گاهی نیز نه. چون این روز بسیار مشهور است اعمال خاص دارد از جمله دعای مباحله که در مفاتیح آمده است.

### ■ به نقل تاریخ، بیست و چهارم ذی الحجّه افزون بر این، روز حاتم بخشی امیر مومنان (ع) و نزول آیه ۵۵ سوره مائده در شأن آن حضرت (ع) است، در این باره تاریخ بر چه مسأله‌ای تصریح می‌کند؟

– سوره مائده که به لحاظ ترتیب نزول، از سوره‌های پایانی قرآن است با عبارت «یا ایها الذین آمنوا» آغاز می‌شود و در این سوره خداوند ۱۶ بار مؤمنان را خطاب قرار می‌دهد و بخشی از آیات مربوط به ولایت امیر المومنین (ع) و جریان غدیر خم و اتمام و اکمال رسالت نبوی در این سوره بیان می‌شود.  
در همان سالیهای پایانی عمر پیامبر (ص) خداوند در این قسمت به ولایت امیر المومنین (ع) تأکید می‌کند و نیز جایگاه ولایت پذیری یعنی

### ■ بیان این واقعه تاریخی و ماجرای مباحله پیامبر اکرم (ص) چه آموزه و عبرتی برای امروز ما دارد و چه تأثیری بر تبیین جایگاه امیر المومنین (ع) (بیش از پیش)

## بقرائت پیام آیت... واعظ طبعی همایش بین المللی «در سایه‌سار امام علی (ع)» پایان یافت

وی با اشاره به اینکه برگزاری این نشست‌ها میان شخصیت‌های علمی تأثیرگذار است، افزود: این همایشها زمینه‌ساز وحدت، اتحاد و یکپارچگی میان امت اسلام است. حجت‌الاسلام حسینی در پایان، بیانیه همایش «در سایه‌سار امام علی (ع)» و پیام آیت... واعظ طبعی، نماینده ولی فقیه در خراسان و تولیت آستان قدس رضوی به این همایش را قرائت کرد.  
دبیر علمی این همایش نیز در گفت و گو با باشگاه خبرنگاران گفت: در همایش «فی رحاب الامام علی (ع)»



در ادامه این همایش، نمایندگانی از دو کمیسیون تخصصی نهج‌البلاغه و الغدیر به ارائه گزارشی در خصوص فعالیتها و مقالات ارایه شده در طول همایش پرداختند.  
سپس حجت الاسلام والمسلمین سیدجلال حسینی، معاون تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی در سخنرانی کوتاه خود با اشاره به اینکه امروز جهان اسلام در شرایط بسیار پیچیده و حساسی بسر می‌برد، اظهار داشت: امروز کفر و دستگاه ظلم علیه اسلام ناب محمدی قد علم کرده است.

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

طراح جدول: محمدرضا عزیززاده qudspuzzle@yahoo.com

افقی:

۱- مخترع آمریکایی بشقاب پرنده های اسباب بازی «فریزی» - پروسه ۲- برادر حضرت موسی (ع) - مبتلا - مزرعه آخرت است ۳- چرک آلود - شیدا- عموم ۴- چروک پیشانی - از افعال ربطی - شفقت - هر ۵- مردم چشم-! آبادانی ۶- زنی بهانه گیر! - خوشبخت - نام قدیم «ویتنام» ۷- حمام بخار- بسیار داننده است و از صفات حق تعالی - پس از خرید می‌آید! ۸- کشتی جنگی - بازیکن اسبق تیم ملی فوتبال چک با نام کوچک «توماس» - شانس و اقبال ۹- آکنده و پر- نام دخترانه - پسوند آراستن ۱۰- برادر شیرازی - سیستم روشن کننده خودروهای قدیم- فلز الکتروسیته! ۱۱- کاشف گردش خون - از جنگ افزراها ۱۲- حار- ضمیر جمع - جعبه حروف سربی چاپخانه - صدای شیون بچه ۱۳- به اماکن مقدس رفتن - بلبل- شیره جعفرند قند ۱۴- ارجح- رسم، کیش - آندوه و ملال ۱۵- فائز- تیم فوتبال قدرتمند ازبکستان که زمانی هم زمزمه حضور امیر قلعه نویی به عنوان سرمربی روی نیمکت این تیم پیچید

عمودی:

۱- شیطان - ظاهر ساختمان - پسوند به جا آورنده ۲- برقرار- قسمت کننده - زیردست رییس ۳- بیچارگی - «بچه محل» آبادانی! - کشور کوچک اروپایی ۴- ذره باردار شیمیایی - کشور عربی انقلابی همسایه عربستان - تعجب خانمانه - بعضی ها در کفش دارند! ۵- رود آرام شولوخوف- اقوام و بستگان - از مراحل زراعت ۶- پهناور - دسته دسته - صد متر مربع ۷- ترکیبی از ید- قول و قرار دروغ برای فریب کسی - بیهوده ۸- می - بو - از آثار «شهید مطهری» - کشوی لباس! ۹- دیلم - تابوت چوبی - احق و کودن ۱۰- جلال و شکوه - دزد سرگردنه را می‌گفتند! - از روزگارش در می‌آوردند! ۱۱- اشاره به دور - شهری در مازندران - نیم تنه مردانه ۱۲- انسان - عضو انتقال دهنده غذای جنین از بدن مادر - زخم و جراحت - نفی از آمدن ۱۳- بچه شتر- از صبحانه جات- سرمای شدید ۱۴- پایتخت «نیجر» - بحرانی- حيله و فریب ۱۵- هسته میوه - شهر باران - از انواع مجازات های اسلامی

حل جدول شماره قبل

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱	ق	ب	ا	ز	م	ج	ل	س	ی	ک	ف	ط	ح	م
۲	ت	ن	ی	ز	ی	ا	ر	م	س	ر	ا	ب	ا	ب
۳	ب	ا	س	ی	م	ز	د	ا	ا	د	ی	ا	ب	ا
۴	ر	ن	ی	و	م	ی	ر	ن	ا	ش	و	ب	د	و
۵	ک	ف	ط	ح	م	ی	ا	ب	ا	ب	ا	ب	ا	ب
۶	م	م	ر	ش	ا	ن	س	ت	ا	د	ن	ا	ب	ا
۷	ن	م	ا	ی	م	ر	ه	ب	ر	ا	ن	ا	م	ا
۸	ا	ز	ی	ن	و	ل	و	س	م	م	و	م	و	م
۹	ک	ف	ط	ح	م	ی	ا	ب	ا	ب	ا	ب	ا	ب
۱۰	ج	ا	ر	ل	ا	ل	ا	ن	ی	ا	ب	ا	ب	ا
۱۱	ا	م	س	ا	ک	ف	ط	ح	م	ی	ا	ب	ا	ب
۱۲	ا	ل	ف	و	ل	ا	ت	ا	ه	ر	د	ک	ف	ط
۱۳	ب	ا	ن	د	ک	ی	ا	ن	ا	م	ا	م	و	ت
۱۴	ا	س	ا	ر	ت	ب	ی	و	ت	ن	ا	ف	ر	ا
۱۵	د	ج	ز	ی	ر	ه	ب	ن	ی	و	ی	ن	ه	ر

کسانی که ولایت پیامبر (ص) را پذیرا باشند، خداوند اینها را به عنوان حزب... معرفی می‌کند و در آیه بعد از آیه ولایت یعنی آیه ۵۶ سوره مبارکه مائده می‌فرماید: «و هر کس خدا و پیامبر او و کسانی را که ایمان آورده‌اند ولی خود بدانند آپیروز است چرا که [حزب خدا همان پیروز مینداند.» بنا بر این، این آیه هم بر سخاوت امیر المومنین (ع) تأکید دارد و هم الگو قرار گرفتن مولاد در سخاوت و هم پذیرش ولایت آن حضرت (ع).

■ **یکی دیگر از نقلهای تاریخ برای بیست و چهارم ذی الحجّه نزول سوره مبارکه هل اتی است، این نزول در پی چه واقعه‌ای رخ داد؟**  
– در تاریخ اسلام و در منابع حدیث و تفسیر شیعه و اهل سنت از جمله مناقب خوارزمی حنفی جریان اینطور است که ابن عباس می‌گوید: امامان دوم و سوم (ع) بیمار شدند و اصحاب به عیادت ایشان آمدند، برخی پیشنهاد نذر برای شفا کردند، امیر المومنین (ع) و حضرت صدیقه (س) برای عدم رد پیشنهاد مؤمنان، نذر روزه کردند و فرزندان شفا یافتند.

باید توجه داشت در آن روزگار به لحاظ اقتصادی، اوضاع مسلمانان سخت بود، بویژه اهل بیت پیامبر (ص)، از این رو، برای گذران زندگی هر گونه کار حلالی پیش می‌آمد از انجام آن ابایی نداشتند؛ از این رو، در تاریخ آمده که حضرت صدیقه (س) پشم ریسیدند و در مقابل آن جو گرفتند و پس از دستاس نان پختند، هنگام افطار مسکینی آمد و درخواست کمک کرد؛ با توجه به آنکه رد نکردن سائل قرآن دستور اکید دارد و امیر المومنین (ع) نیز فرموده‌اند: «کسی که به در خانه ما بیاید، در دنیا و آخرت شستی نمی‌شود.» نان را به فقیر بخشیدند، یعنی در حال وفای به نذر، اطعام فقیر نیز کردند و روزهای بعد هم همین اتفاق رخ داد و روز دوم و تیمم و روزه سوم اسیر به در منزل ایشان آمد و در نتیجه آن حضرات (ع) با آب افطار کردند؛ در این هنگام سوره مبارکه «هل اتی» با اشاره به اطعام اهل بیت (ع) نازل شد.

این واقعه نیز درسی بزرگ برای مومنان است و وارد شده هر کس در روزهای دوشنبه و پنجشنبه سوره هل اتی را بخواند با پیامبر (ص) محشور می‌شود.

### ■ چه نتیجه‌ای می‌توان از وقایع این روز که به آنها اشاره کردیم، کسب کرد؟

– باید توجه داشت داشتن الگوهایی با این حداز ایمان و معنویت و ایثار و فداکاری برای بشریت در هر زمان لازم است و انسانهایی که ادعای ایمان و معرفت به جایگاه اهل بیت (ع) دارند، باید در اخلاقی و اعتقاد به این بزرگان افتدا کنند. افزون بر این، وقایع این روز بر حجیت اهل بیت (ع) پس از پیامبر (ص) تأکید می‌کند تا امت بدانند پس از ایشان امیر المومنین (ع) و فرزندانشان ولی و سرپرست آنها هستند که در کنار اقتدا به آنها و حرکت در مسیرشان باید دیگران را نیز به سوی آنها دعوت کنند.

که در سه نشست مشترک و کمیسیون تخصصی برگزار شد موضوعات و مسایلی چون راه های تقویت همکاری های علمی میان امامیه و زیدیه، نهج البلاغه و غدیر مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

امیر سلیمانی رحیمی افزود: مهمترین دستاوردهای این همایش آشنایی دقیق با اندیشه زیدی و آشنایی علمی زیدی با فضای فکری شیعه امامیه در ایران بود و همچنین زمینه سازی برای تداوم گفت و گوها که گفت و گویی بین المذهبی شناخته می‌شود، فراهم آمد. در پایان این همایش صاحبان سه مقاله برتر از کشورهای یمن و ایران مورد تقدیر قرار گرفتند.

همچنین از سایر دارندگان مقاله در این همایش تقدیر و قدردانی شد.

منتظر نظر ها، دیدگاهها و انتقادهایتان در خصوص جدول هستنیم، با ما تماس بگیرید